

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Ljubljana, torek 21. novembra 1950

LETO XI, ŠT. 276 / POSAMEZNA ŠTEVILKA 2 DIN

Trojanski golobi

Brž ko se je pokazalo, da bo svetovni kongres »pristašev miru« na »svobodnih angleških tleh« — v Sheffieldu doživel večji ali manjši neuspeh (pripravljani odbor meče kriedo na londonsko vlado, češ da ni hotela izdati vstopnih vizumov nekaterim najbolj gorečim zagovornikom informbirojske politike, od katerih naj bi bil »uspeh« kongresa odvisen!), so neka poljska ladja in več češkoslovaških letal vkrkali vse delegate — baje jih je bilo preko 1500 — in jih odpeljali v Varšavo.

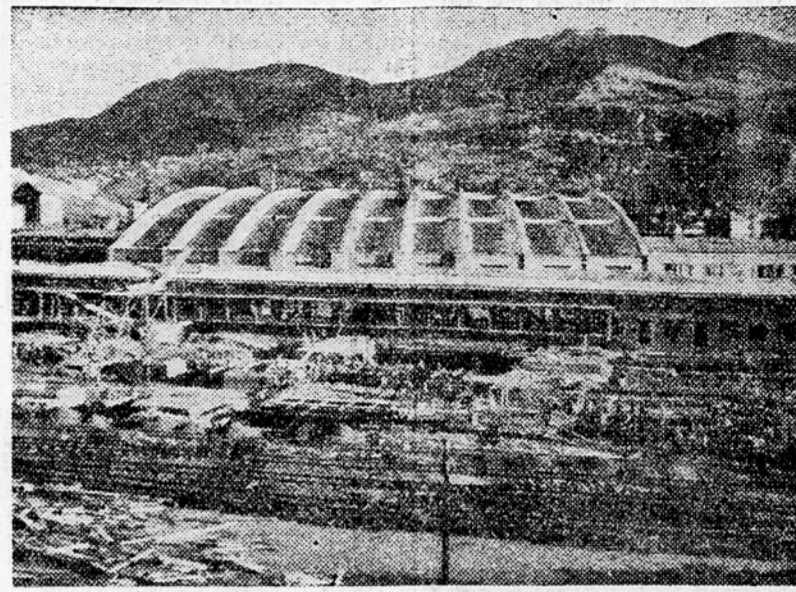
Po mnenju prirediteljev »bo kongres v Varšavi potekal v svečanem ozračju, kakor bi ga bilo mogoče pripraviti v Sheffieldu. Poljska vlada se je potrudila najdosledneje izpolniti ukaz »od zgoraj« in so — kakor poročajo varšavske radio — poljski delavci na prostovoljni osnovi v naglici dekorirali varšavske ulice, zgradbe in dvorane: Varšava se je svečano okitila v znamenju »belega goloba« in z »zastavami miru«...

Pred sheffieldsko-varšavskim kongresom je informbirojska propaganda drugala oglašujoč miroljubni hrup in kongresa v Berlinu in Budimpešti naj bi bila nekak utod v delo »svetovnega kongresa«. Če prisluhnemo, kaj prav v zadnjem času govori uradni predstavniki moskovske politike, se skoraj ni mogoče otresti vtisa, da se taki kongresi pojavljajo vedno tedaj, ko v Moskvi sprožijo to ali ono ofenzivo svoje zunanje politike: ofenziva z »belim golobom« naj podpre ofenzivno sovjetske vlade, ko sama ne more prebraditi težav, v katere so zabredli njeni diplomati v Organizaciji združenih narodov. Nemirojno delovanje sovjetske zunanje politike se tako očitno kaže s poplavo miroljubnih besed, da so potrebni slepili kongresi, ki naj vsaj deloma zabrišejo slab odmev, na katerega je sovjetska politika zaradi nekaterih sumljivih potez (n. pr. na Daljnem vzhodu, v Nemčiji, na Balkanu itd.) naletela pri vsej svetovni javnosti.

Odkar so v Stockholmu tako imenovani »pristaši miru« izdali v Moskvi sestavljeni »povizi«, se informbirojska propaganda skoraj ni pečala z drugim (izjema je menda samo gonja proti Jugoslaviji) kot s pozivanjem in priganjanjem na podpiranje stockholmskega razlaga. S tem pozivom so iz Stockholma razglasili, da grozi človeštvu samo ena in edina nevarnost — atomska bomba. S prikazovanjem strahot tretje svetovne vojne, z zgodbinami o katastrofi Hirošime, z razpečevanjem brošur »Zarota proti miru« ter »Atomska bomba in atomski mir« se ne samo v vzhodni Evropi, temveč tudi na zahodu ustvarili takšno ozračje in vojno psihozo, kakor da bo že jutri atomska bomba pokončala svet. Vse informbirojske partije in njim podrejene organizacije se že nekaj časa niso pečale z ničemer drugim, kakor z zbiranjem podpisov. Po sklepu centralnega komiteja francoske komunistične partije so n. pr. določili »normo«, po kateri je moral vsak član nabrati vsaj 12 podpisov. Informbirojska glasila kot »Action« in »Ce soir« sta dan na dan prinašala pozive: »Podpišite razglas — in mir je rešen«, »Stockholmski poziv bo preprečil vojno«, »Kdor noče usode Hirošime, naj se takoj podpiše« in podobno. Toda to je še malo! Za vnašanje preplaha so »pristaši miru« izrabili vsa sredstva, ki lahko vplivajo na odločitve preprostega človeka. Tako je komunistični list »Ce soir« z velikimi črkami napisal: »Kdor je proti stockholmskemu razglasu, je proti bogu, je proti Jezusu Kristusu, je proti ljudstvu!« Vskovrstna reklama — od uspehov športnikov in nesreče mater do pujanja študentov — naj bi podprla nabiranje podpisov za stockholmski poziv, ki naj postane obenem izjava, s katero ljudje odpravljajo sovjetsko zunanjo politiko. Gonja, da bi se »vse človeštvo« izjavilo proti atomski bombi, je organizatorje pripeljala ne enkrat v mučne položaje. Tako so uradno sporočili, da so v francoskem m-

stecu Ivry nabrali 46.000 podpisov, ugotovilo pa se je, da ima to mesto vsega samo 42.000 prebivalcev. Ali pa so razglasili, da so v sovjetski okupacijski coni Nemčije za stockholmski razglas nabrali 17.046.000 podpisov, čeprav ni nobena skrivnost, da ima vsa ta cona skupaj 17.270.000 prebivalcev. Torej samo dojenčki se niso izjavili, ali so za — ali proti atomski bombi in zato verjetno še ne bodo obsojeni za vojne hujskače, obsodba, ki sicer zadene vsakogar, ki stockholmsko-moskovskega poziva ne odobrava.

Kljub temu, da so Varšavo okrasili z »belimi golobis«, bodo prireditelji »svetovnega kongresa« imeli težko nalogo. Na svečan način morajo razglasiti sovjetsko zunanjo politiko za edino rešilo, vse druge pa obsoditi za imperialistične in napačne. O tem bodo verjetno »prireditelji« velik del »delegatov«, ki so jim obilno povrnilo stroške za potovanje, toda zaradi tega človeštvo se ne bo nadaljevanje na 2. strani

Sarajevo bo imelo najljepši in najmodernejši kolodvor v Jugoslaviji. Začeli so ga graditi ob dovršitvi mladinske proge Samac-Sarajevo. Kolodvorsko poslopje je v glavnem dovršeno. Sedaj grade pod bodočimi tirnimi napravami dohod od otocnih peronov.

ENOTEN ELEKTROENERGETSKI SISTEM SLOVENIJE IN HRVATSKE

Do konca letošnjega leta bodo na Hrvaškem dovršili daljnovod visoke napetosti od Zagreba do največje hrvaške hidrocentrale v Vinodolu. Po tem daljnovodu bodo že prihodnje leto dovajali električno energijo iz vinodolske hidrocentrale do Zagreba. Hkrati bodo prihodnje leto podaljšali ta daljnovod od Zagreba do Varaždina in zgradili drug daljnovod od vinodolske hidrocentrale do Matulj mad Reko. Z zgraditvijo teh daljnovodov do dosežena popolna povezava električnih central Slovenije in zahodne Hrvaške v enoten elektroenergetski sistem, ki bo obsegal vse velike elektrarne tega področja in sicer po zaključnem krogu daljnovodov visoke napetosti, ki bo potekal od Maribora do Varaždina in Zagreba, od tod do Vinodola in dalje do Matulj pri Reki, od koder že imamo povezavo s centralami na Soči in od tod do Trbovelj in Maribora. Po tem sistemu daljnovodov bodo med seboj povezane vse največje hidrocentrale, počeni od vinodolske do soških elektrarn ter elektrarn na Dravi, vključene pa bodo v ta sistem tudi nove elektrarne na Savi (Moste Medvođe) in naše največje termoelektrarne Trbovlje in Zagreb, katerim se bosta pozneje priključili tudi novi veliki termoelektrarni v Soštanju in v Konjščini na Hrvaškem.

Ta povezava bo omogočila najboljšo izkoriščanje vodnega stanja v akumulacijskih bazenih posameznih hidro-

central. Zlasti bodo lahko bolje izkoristile svojo proizvodno zmogljivost velike hidrocentrale na Soči. Termoelektrarne, ki bodo povezane v ta krog, bodo proizvajale le tisto električno energijo, ki je ne bodo mogle dati hidroelektrarne. S to povezavo bodo termoelektrarne v Hrvaški in Sloveniji lahko prihranile što tisočev ton premoga.

Prav posebno vlogo bo v tem sistemu elektrarn imela nova velika hidrocentrale v Vinodolu, ki bo lahko dajala velike količine električne energije. Ta centrala bo obratovala samo v času največje potrebe po električni energiji, v ostalem času pa bo zbirala

vodo v velikanskih akumulacijskih bazenih. Tudi takrat kadar bodo imele velike pretočne hidrocentrale na naših rekah dovolj vode, vinodolska centrala ne bo obratovala. Ta povezava bo zlasti koristila preskrbi Slovenije z električno energijo. Slovenske elektrarne danes še oddajajo električno energijo Hrvaški. Toda že v drugem polletju prihodnjega leta bodo potrebe Slovenije zelo narasle, medtem ko bo imela Hrvaška z zgraditvijo hidrocentral Vinodol in Ozalj II ter termoelektrarne Konjščina nove proizvodne kapacitete in bo lahko oddajala Sloveniji manjkajočo energijo.

Poslednji napori graditeljev istrske proge

Na gradbišču istrske proge Lupoglav — Staliže bodo v prihodnjih dneh dovršili največji gradbeni objekt — velikanski nasip na področju Vele Drage pri Mandiču med dvema predoroma T3 in T4. V planu je bilo določeno, da bodo dnevno navažali na nasip po 900 vagončkov materiala, dejansko pa so zadnje tedne ob zadostnem številu delavcev in frontovcev navozili po 1300 vagončkov. Da bi utrdili dno nasipa, so na stranskem pobočju ob nasipu z eksplozijo 2800 kg dinamita izžvali plaz, ki je zasul podnožje z 12.000 kub. m materiala. Sedaj vrtajo vrtno na drugem pobočju, kjer bodo v enak neman porabili na mah 4000 kilogramov eksploziva.

Predor T4 pri Mandiču, ki je dolg 280 m, bo te dni dovršen. V predoru T2 (550 m) bodo še ta teden začeli polagati tir, v največjem predoru T3 (700 m) pa pospešeno dovršujejo betonska dela. Tu se je betoniranje nekoliko zapoznilo, ker niso imeli elek-

trične energije za pogon strojev. Na gradbišču proge bo te dni prispele novih 3000 delavcev frontovcev, da bodo pomagali pri zaključnih delih na gradbišču proge, ki bo verjetno zgrajena do sredine decembra. Od Staliž do opostaje Blažkovič je proga v dolžini 20 km dovršena in sedaj polagajo tir od Blažkovičev proti Lupoglavu. Tudi z druge strani so začeli polagati tračnice. V Lupoglav je prispela pošiljka pražov in tračnic za 9 km proge. V kratkem pa bodo dobili še material za nadaljnjih 20 km proge.

Frontna organizacija v Pekrah — tretja najboljša organizacija v okraju Maribor-okolica

Frontna organizacija v Pekrah si je s svojim uspešnim delom priborila v okraju Maribor-okolica nagrado kot tretja najboljša organizacija v okraju.

To priznanje so si frontovci v Pekrah pridobili z dobrim sodelovanjem pri izvrševanju gospodarskih nalog, posebno pa še pri gradnji zadruga doma. Dvorana za kulturne prireditve z vsemi pritlikinami je zdaj pod streho. Pri gradnji je sodelovalo okoli 80—100 frontovcev, med katerimi so bili najboljše: Kallič, Godec, Sabol, Dimic, Kormančič, Spes, Koronik, Ipavec itd. Dobreš frontovcev je prispevalo doberšen delež z vojnajski materiali. Posestnik Lintner je žrtvoval precej lesa, državno posestvo v Pekrah pa je zvozilo velike količine opeke. Dobro se je izkazala pri gradnji doma tudi gasilska četa, ki je pomagala pri vseh delih in prispevala za gradnjo nad 90.000 dinarjev. Pri gradnji so se izkazale tudi pekrske žene in pa mladina državnega posestva ter limbuške vinogradniške

GOSPODARSKE NOVICE

iz poljčanskega okraja

Poljčanski okraj je pretežno agraren, ima sicer razvito obrt in lokalno industrijo, pa tudi velikih industrijskih in letovskih obratov premore precej: »Impok« in »Oljarna« v Slovenski Bistrici, »Konus« v Slov. Konjicah, »Steklarna« in »Zdravilnica« v Rogaski Slatini, »Granitoloma« v Oplotnici itd. Vendar sta kljub temu osnovni gospodarski panogi kmetijstvo in gozdarstvo ter deloma vinogradništvo in živinoreja. Zemlja pa je v poljčanskem okraju z izjemo manjših državnih posestev in štirih zadrug večinoma v rokah posameznih kmetov. Poglejmo, kako gospodarstvo in oddajajo poljčanski kmetje.

Suša tudi poljčanskem okraju ni prizanesla. Hudo prizadete so bile posebej kmetije na majhnih gričih, s katerih je odtokla poslednja kaplja vlage. Takih kmetij pa je v okraju zelo veliko. Toda prav ti hriboviti kraji imajo največ zaslug, da kaže okrajna odkupna evidenca razmeroma dobre odstopke. Pri odkupu krompirja ima večina okrajcev še velike zaostanke. Poljčanski okraj pa je že pri 93 odstotku. Predpisane odkupe so že prekoricali v pohorskem Smartnu in kmetijsko šibkejših krajevnih ljudskih odborih Zreče, Slovenske Konjice, Loška gora, Loče in Rogaske Slatine. Večina krajevnih odborov ima še malenkostne zaostanke po 100 in 200 kg. Nič kaj prida pa ni zloglasna Sodna vas z 8000 kg. Podčetek z 11.000 in Smarje pri Jelšah s 13.000 kg zaostanka. V Poljčanah dolgujejo še 5000 kg krompirja, za kar pa niso toliko krivi kmetje, kakor njihov kmetijski referent Koropec, ki je samovoljno spreminjal razdelilnice; nečimerna svojevlastno bivšega okrajnega načelnika mu pač še vedno tiči v kosteh.

Pri odkupu žita je doseženo 93%. Kakor krompirja so tudi žita oddali več kakor so ga imeli predpisano kmetje v Zrečah in Rogaski Slatini. Odkup sta presegla tudi Spitalič in Rogalec, najslabši pa je zopet otročni, a bogati Podčetek, ki je dolžan še 4000 kg. Nekaj več dolguje tudi Zabljek, v drugih krajih pa zaostanki ne presegajo 300 kg. Pred dnevi se je začel odkup koruze; tudi tukaj ne gre slabo. Čeprav kmetje koruze marsikje še niso oružili, so že v prvih dneh navozili za 69 vagonov.

Ze znan pa je okraj Poljčane po dobrem odkupu maščob in živine. Oktobra je bil edini okraj v Sloveniji, ki je bil v teh dveh oddajah brez zaostankov. Tudi v tem mesecu meso v redu oddajajo. Kmetje namreč zaostal odkup masti. Kmetje namreč čakajo na hladno, za klanje primernejše vreme, hkrati pa se trudijo, da bi se pitanci kar najbolj zredili.

Obvezna oddaja je letos zajela tudi vino in seno. Odkup vina poteka sicer

v redu, a zelo počasi, ker se kmetje branijo, da bi vino vozili v svojih sodih, odkupnemu podjetju pa manjših sodov zelo primanjkuje. Doslej so zbrali 16 vagonov vina. Sena so odkupili 68%. Odstotek bi bil mnogo višji, če bi kmetje pravočasno zvedeli, da bo seno spadalo v obvezno oddajo. Tako pa so iz mokrotnih obstojskih krajev, kjer je bila letina najboljša, večino presežkov že prej na prosto prodali potrebnim hrvaškim sosedom. Kljub temu pa je polovica krajevnih ljudskih odborov plan že izpolnila. Zelo so pa v zaostanku v Smarju pri Jelšah, kjer je krajevni ljudski odbor brez vednosti okrajne nepravilno znižal plan za 30.000 kg. Da je bil tudi od okrajja postavljeni plan zmogljiv, pa najbolje pričra primer sosednje Sladke gore, ki je odkupila več, kakor ji je bilo predpisano.

Važna postavka obveznih oddaj je v hribovitih poljčanskem okraju les. Čeprav se je zimska sezona sčelnje sele prav začela, so kmetje posekali že 90%, oddali pa 73%, predpisanih količin lesa. Skoraj vse obveznosti so izpolnili pri hlovdovini, precej (5000 m³) pa dolgujejo mehkega celuloznega lesa. Polovica zaostankov vsega okrajja odpade na Kebejl na Pohorju, kjer je le sicer posekan, a se kmetijska zadruga ni pravočasno pobrjala za spravilo. Ker je zapadlo mnogo snega, ki pa za vožnjo s sanmi ni primeren, je spravilo začasno zaostalo tudi na Smartnem in Loški gori.

Pa davki? Za leto 1949 so v celoti poravnani. V glavnem dobro plačujejo kmetje tudi akontacije za 1950. leto, vendar je zaradi popustljivosti nekaterih ljudskih odborov za 11 milijonov zaostanka. Največ zaostanka odpade na bogate kmete iz Smarja, iz Makol, Kostivnice, Podčetrika in Zabljeka. Drugi kraji dolgujejo manjše zneske, ki jih bodo kmalu poravnali. V celoti pa so že doslej plačali akontacije za letošnji dohodninski davek krajevni ljudski odbori Oplotnica, Kebejl in Zreče.

Odkup hmelja v Vojvodini

Te dni so v Vojvodini končali odkup hmelja. Kljub suši je bil letošnji pridelek dober. Povprečni donos je znašal 400 kg na orah. v Bačkem Petrovcu pa so posamezni hmeljarji dosegli tudi do 800 kg na orah. Hmelj je dobre kakovosti. Hmeljarji so za prodani hmelj iztržili lepe dohodke. Za 100 kg hmelja so dobili 8000 dinarjev in prav toliko bonov za nakup industrijskega blaga. Če so pa hmelj prodali po cenah prostega trga, so za 100 kg hmelja dobili 19.200 din.

Bački hmeljarji se zanimajo za ureditev novih hmeljišč. Kmečka delovna zadruga »Boris Kidrič« v Bačkem Petrovcu, ki ima danes 26 oralov hmeljišč, bo prihodnje leto povečala svoja hmeljišča za 14 oralov.

Nova montažna dvorana v mariborski tovarni »Frane Leskošek«

V mariborski tovarni kovinskih konstrukcij »Frane Leskošek« so pred rokom dovršili novo veliko montažno dvorano, ki je sedaj največji objekt v tovarni. Montažna dela so bila zelo težavna zaradi velike teže posameznih konstrukcijskih delov. Nekateri deli srednjih nosilcev so tehtali tudi po 12,5 tone. Delo se ni ustavilo niti tedaj, ko je nastopil mraz. Predčasno dovršitev montažne dvorane je velik uspeh kolektivna monterjev, saj bodo v novi dvorani začeli delati že prihodnji mesec. S tem bo znatno olajšano delo kolektiva tovarne, ki ima velike planske naloge, zlasti v zvezi z gradnjo naših hidrocentral, saj izdeluje velike hidromehanične naprave za naše hidrocentrale in je od pravočasne izpolnitve teh nalog v znatni meri odvisna dovršitev številnih novih elektrarn.

Naša delegacija na mednarodni konferenci borcev in žrtv zadnje vojne

V Parizu bo od 23. do 27. novembra mednarodna konferenca borcev in žrtv druge svetovne vojne. Našo delegacijo na tej konferenci bodo tvorili predstavniki Zveze vojaških vojnih invalidov Jugoslavije: predsednik, generalni poročnik Mlhoje Milojevič, sekretar Pavlovič in član izvršilnega odbora Spasojevič. Mednarodna konferenca bo razpravljala o nalogah, ki jih imajo bivši borci v boju za ohranitev svetovnega mira, ter o delu invalidskih organizacij v posameznih državah in o ureditvi njihovega sodelovanja.

TURNIR V AMSTERDAMU

Naši mojstri so igrali neodločeno

Na mednarodnem šahovskem turnirju v Amsterdamu so večer igrali prekinjene partije iz VI. kola. Našim mojstrom, ki so bili v prekinjenih partijah v slabšem položaju, je uspelo, da so dosegli neodločen rezultat. Gilgorič je igral z van den Bergom, Pirc s Kramerjem, dr. Trifunović pa s Kramerjem. Ameriški velemejster Reshevsky je prelagal Foitysa, Najdorf pa O'Kellyja. Pri prvi nadležev partiji, Partija an Scheitlinga: Rosolimo je ponovno rekinjena. Po VI. kolu vodilo Gilgorič, Reshevsky, Najdorf in Najdorf, ki imajo po

Zagrebska železniška direkcija je izpolnila petletni plan

Delovni kolektivni direkcije državnih železnic v Zagrebu so te dni, to je eno leto in 50 dni pred rokom, izvršili petletno plansko nalogo po obsegu. Predvsem so izpolnili prevozno nalogo po eksploatacijskih reduciranih tonskih kilometrih, kakor tudi plansko nalogo zmanjšane porabe goriva in maziva. S tem so železničarji zagrebske direkcije izpolnili svojo obljubo, da bodo petletni plan izvršili najpozneje v 4 letih.

Nadaljnja podjetja, ki so izpolnila petletni plan

Blizu se Dan republike in konec četrtega planskega leta. Mnogi kolektivni, ki so se zavezali izpolniti letno plansko nalogo do dneva republike, so že izvršili prevzeto obveznost. V vrsto podjetij, ki so že izpolnili petletni plan, se je uvrstila tudi tovarna meril v Slovenjem Gradcu, ki je svojo proizvodno nalogo izvršila po količini in po vrednosti. K uspehu so največ pripomogli 12-kratna udarnica Angela Priteržnik, večkratna udarnica Marija Pajer in Jože Zvirkat ter tehnično vodstvo. Tudi Okrajno avto-prevoznico podjetje v Solkanu je konec preteklega tedna izvršilo svoj letni plan tovarnega prometa.

V Zagrebu je 46 dni pred rokom izpolnil svojo plansko nalogo kolektiv tovarne fotografskega papirja »Fotokemika«. Tudi kolektiv ladjedelnice »Uljanika« v Pulju je predčasno izvršil svoj letni plan, čeprav je bil za 36% večji od planskega. V tej ladjedelnici gradijo sedaj 6 motornih polniških ladij za obalni promet, od katerih bodo 3 dovršene že do začetka prihodnje turistične sezone. V osiškem oblasti je lesno industrijski kombinat »Ivan Marinkovič« izvršil svoj letni plan po vrednosti kot peto republiško podjetje v tej oblasti. V Novem Sadu pa je plan izpolnil kolektiv tekstilne ovarne »Sonja Marinkovič«.

Nove poštne znamke

Zvezno ministarstvo za pošto je danes izdal nove poštne znamke po 16 dinarjev. Slika na novi znamki je motiv iz kmetijstva.

V Novi Gorici smo doslej investirali pol milijarde dinarjev

Po treh letih obsežnih gradbenih del dobiva Nova Gorica, bodoče središče Slovenskega Primorja, oblike moderne mesta. Za gradbena dela v Novi Gorici je bilo doslej potrosenih pol milijarde dinarjev, pri čemer ni vračunana vrednost enega milijona delovnih ur, ki so ga za gradnjo Nove Gorice dali člani mladinskih delovnih brigad iz vseh delov Jugoslavije, in vrednost dela, ki so ga opravile frontne brigade iz Gorice in Slovenskega Primorja.

V industrijskem delu mesta že obratuje nova tovarna pohišta »Edvard Kardelj«, ki spada med največja podjetja te vrste v Evropi. V neposredni bližini tovarne je zgrajeno delavsko

naselje. Na križišču glavne ceste, ki poteka skozi sredino novega mesta, in Ulice Julijskih Alp so končali poslednja dela na štirih velikih stanovanjskih hišah, v katere so se že vselili stanovalci. Do konca leta bosta dograjeni še dve slični zgradbi. Prihodnjemu spomlad pa bodo dovršili največjo in najlepšo zgradbo, ki je namenjena za občinstvo okrajni in mestni ljudski odbor, za sodišče, pisarne množičnih organizacij in druge ustanove. V bližini te zgradbe bodo še zgradili restavracijo in kavarno za okrog 400 gostov. V novo zgrajenem delu mesta že urejajo parke.

Za gradbena dela v prihodnjem letu je predvidenih okrog 50 milijonov dinarjev, in sicer za razna komunalna dela ter za zgraditev in ureditev kulturno prosvetnih in zdravstvenih ustanov. Nova Gorica bo prihodnje leto dobila dve veliki zgradbi za razne trgovine s skladišči, obrtnimi in služnostnimi delavnicami, razen tega pa bodo začeli graditi tudi veliko zgradbo za gimnazijo.

VREME

Napoved za sredo: Ponoči in v jutranjih urah deževno vreme, pozneje izboljšanje. Temperatura brez bistvene spremembe.

GOVOR JOHN ROGGEJA NA KONGRESU »PRISTAŠEV MIRU«

Istovetenje mirovnega gibanja s politiko ZSSR slabi napredne sile na svetu

Napredna gibanja v vsaki državi morajo postaviti koristi svoje države na prvo mesto

Varšava, 20. nov. (Tanjug) Na večernejši dopoldanski seji informbirojskega kongresa pristašev miru je govoril eden izmed ustanoviteljev Svetovnega komiteja pristašev miru John Rogge, podpredsednik ameriške progresivne stranke, ki je obsodil poskus Informbiroja, da bi borbo za mir postavil v službo Sovjetske zveze.

Misionarska gorečnost komunistov dogmatikov spominja na cerkev — je pripomnil Rogge. Prav tako kot so bili jezuiti iz prejšnjih časov komunisti krščanstva, tako so danes komunisti informbirojci jezuiti socializma.

Govorec nato o želji ameriškega naroda po miru, je Rogge odločno zanimal trditve, da Američani pripravljajo tretjo svetovno vojno. Opozoril je na željo ameriškega naroda po miru in prijateljskih odnosih z LR Kitajsko ter pozval kitajske delegate, naj z ameriški delegati prouče probleme, ki se tičejo obeh držav.

Nato je Rogge nadaljeval: »Velika težava, ki izvira iz dogmatične gorečnosti pristašev Kominforma, je v dejstvu, da je dogmatičnost ovira za napredek. Ako kdo trdi, da ima samo on popolnoma prav in da je na pravi poti, tedaj se, bo že pri prvem koraku prizadeval zatreti nasprotno stališče. Sem za boj proti reakciji in za ohranitev miru na svetu. Ako smo dejanski pristaši miru, ne moremo biti pristaši samega naroda.

Vzporedno s tem, da se sme oprekkati sedaj sprejetim pogojem in vzporedno z raznovrstnostjo idej, bi morala na današnjem svetu vladati povsod tudi svoboda na področju izvrševanja anket in inspekcije. Tu nam daje zopet Jugoslavija dober zgled. Ko so Jugoslavlji obtožili, da pripravljajo napad proti svojim sosedom, je pozval izvršilni odbor Nacionalnega komiteja za obrambo miru sovjetske javne delavce Sergeja Vavilova, Mihajla Solohova, Leonida Leonova in Iljo Ehrenburga, naj pridejo v Jugoslavijo in se sami prepričajo, ali so te obtožbe resnične. To povabilo bi morali sprejeti, nato pa tudi o tem poročati. To bi bilo normalno in miroljubno ravnanje. To je duh, v katerem bi morali danes delati narodi sveta, je zaključil Rogge.

Informbirojski tisk je zamolčal Roggejev govor. Tass je v svojem poročilu, ne da bi navajal odgovor, napadel Roggeja kot izdajca in je javil samo toliko, da je bil njegov govor v ostrem nasprotju z govori drugih delegatov na kongresu.

Napredna gibanja se bodo razvijala samo, če bodo progresisti zavzeli neodvisno stališče, stališče, kakršno je

zavzela Jugoslavija, ter bodo koristi svoje države postavila na prvo mesto. Napredni ljudje v vsaki državi morajo ne samo postaviti koristi svoje države na prvo mesto, temveč morajo biti tudi proti blokom sil na svetu. Druga težava, ki izvira iz dogmatične gorečnosti pristašev Kominforma, je v dejstvu, da je dogmatičnost ovira za napredek. Ako kdo trdi, da ima samo on popolnoma prav in da je na pravi poti, tedaj se, bo že pri prvem koraku prizadeval zatreti nasprotno stališče. Sem za boj proti reakciji in za ohranitev miru na svetu. Ako smo dejanski pristaši miru, ne moremo biti pristaši samega naroda.

Vzporedno s tem, da se sme oprekkati sedaj sprejetim pogojem in vzporedno z raznovrstnostjo idej, bi morala na današnjem svetu vladati povsod tudi svoboda na področju izvrševanja anket in inspekcije. Tu nam daje zopet Jugoslavija dober zgled. Ko so Jugoslavlji obtožili, da pripravljajo napad proti svojim sosedom, je pozval izvršilni odbor Nacionalnega komiteja za obrambo miru sovjetske javne delavce Sergeja Vavilova, Mihajla Solohova, Leonida Leonova in Iljo Ehrenburga, naj pridejo v Jugoslavijo in se sami prepričajo, ali so te obtožbe resnične. To povabilo bi morali sprejeti, nato pa tudi o tem poročati. To bi bilo normalno in miroljubno ravnanje. To je duh, v katerem bi morali danes delati narodi sveta, je zaključil Rogge.

Informbirojski tisk je zamolčal Roggejev govor. Tass je v svojem poročilu, ne da bi navajal odgovor, napadel Roggeja kot izdajca in je javil samo toliko, da je bil njegov govor v ostrem nasprotju z govori drugih delegatov na kongresu.

Plenum Generalne skupščine OZN nadaljuje razpravo o programu

Flushing Meadow, 20. nov. (Tanjug) Na današnji dopoldanski plenarni seji Generalne skupščine OZN so nadaljevali razpravo o programu miru, ki ga je predložil generalni sekretar OZN Trygve Lie. Prvi je govoril izraelski delegat, ki je podprl program Trygve Lieja in opozoril na to, da bi bilo treba posamezne točke programa najprej poslati ustrežajočim odborom OZN, da jih proučijo.

Francoski delegat Marcel Plaisant je pozdravil spodbudo in visoko poslanstvo generalnega sekretarja OZN in izjavil, da bo francoska delegacija glasovala za program 20-letnega miru. Ko se je dotaknil govora, ki ga je imel še sovjetske delegacije Višinske, je Plaisant dejal, da ne bi mogel biti porok za poštenost namenov tistih, ki s preveč povzdignjenim glasom govorijo o razorožitvi. Francoska delegacija

20 letnem mirovnem programu

Ukrajinski delegat Laranovski je izjavil, da v celoti podpira resolucijo sovjetske delegacije in kritične pripombe Višinskega.

Cilenski delegat se je v celoti strinjal s programom miru in poudaril, da je generalni sekretar OZN o pravem času dal to spodbudo.

Seja se nadaljuje. Po večdnevni razpravi o položaju Indijcev v Južnoafriški uniji je poseben politični odbor danes sprejel resolucijo, ki poziva vlade Indije, Pakistana in Južnoafriške unije, naj z neposrednimi razgovori dosežejo sporazumno rešitev o tem vprašanju. Resolucijo, ki so jo predložile brazilška, bolivijska, danska, norveška in švedska delegacija, so sprejeli s 26 glasovi proti 6, 24 delegacij pa se je glasovanja vzdržalo.

Američani zadeti na močnejši odpor severnokorejskih in kitajskih čet

Tokio, 20. nov. (AFP). Včeraj so naletele ameriške patrulje na prvi pomembnejši odpor severnokorejskih in kitajskih čet na nekaterih točkah severozahodne fronte. Po poročilih ameriških prednjih straž so kitajske in severnokorejske čete zgradile zelo močno obrambno črto na odseku I. ameriške komjeniške divizije na področju Pakčona. Severnokorejske in kitajske čete na vzhodnem in srednjem delu fronte se počasi umikajo.

Približno 2000 severnokorejskih gverilcev je zasedlo mesto Cunčun, ki leži okrog 15 km od 38. vzporednice.

Ameriška letala so večeraj bombardirala Jongsangdon in sestrelila letalo na raketni pogon »Mig-15«.

Ameriški težki bombniki so porušili še dva mostova čez reko Jalu.

Reuter poroča, da se je v južnokorejskem pristanišču Fusan izkrcal prvi bataljon britanskih lovcev in bo jutri krenil proti Suvonu, kjer je osredotočena britanska 29. brigada, ki bo odšla nato na fronto. V Koreji prav tako pričakujejo prihod 52 ton težkih ameriških tankov najnovejše znamke »Centurion«.

Na levem krilu severozahodnega

delu fronte so čete generala Mac Arthurja sinoči zavzele pomembno prometno križišče Kapsan, napredovale proti severu in so sedaj 7 km pred madžursko mejo.

Na osrednjem delu fronte so ameriške čete na območju rezervoarja Cosin nekoliko napredovale proti severu. Po poročilih s prednjih položajev na mostišču na reki Congčon in po poročilih pilotov izvidnikov so severnokorejske in kitajske čete zgradile močno obrambno črto, ki varuje dostope do reke Jalu.

Precejšnja gverilska aktivnost je bila večeraj zaznamovana na območju Huičona, Hamhunga ter med Kunurjem in Tokčonom. V ta območja so bile poslane posebne ameriške in južnokorejske enote za bojevanje z gverilci.

United Press poroča, da je imela komisija OZN za zedinjenje in obnovo Koreje danes svojo prvo sejo v Tokiu. Začasnega predsednika je bil izvoljen filipinski delegat. Komisija šteje 7 članov in bo po konstituiranju in določitvi načrta odšla v Korejo, kjer bo začela uresničevati priporočila Generalne skupščine.

150 let kongresne knjižnice v Washingtonu

Te dni je na obisku v naši državi generalni direktor ameriške osrednje kongresne knjižnice v Washingtonu G. Werner Clup, ki bo z našimi bibliografskimi in bibliotekarskimi strokovnjaki razpravljal o zamenjavi publikacij iz mednarodnih znanstvenih ustanov. V naslednjem nekaj podatkov o ameriški kongresni knjižnici.

Ena od največjih knjižnic na svetu, kongresna knjižnica v Washingtonu, je bila letos stara 150 let. Dasi je ta knjižnica namenjena predvsem članom ameriškega kongresa (parlamentarstva), se je v 150. letih razvila v veliko ustanovo in je dostopna vsakomur, ki se resno zanima za njeno kulturno bogastvo.

Potreba po posebni kongresni knjižnici se je pokazala kmalu po ameriški osvobodilni vojni. Še za kongresa v Philadelphiji je bil sprejet v zbornici predlog nakazila 5000 dolarjev za nabavo knjig, ki jih potrebujejo člani kongresa. Kongres se je tedaj pripravil na preselitev v novo zgrajeno glavno mesto Združenih držav Washington in tam so že vnaprej določili v Kapitulu (vladni palači) posebno sobo — kongresno knjižnico. Tako se leta 1800 pričelo redno poslovanje

— danes tako velike — knjižnice. Ze leta 1814 je imela knjižnica nad 3000 knjig; toda 24. avgusta istega leta je bila uničena ob vdoru angleških čet, ki so zažgale Washington (ob vojni leta 1812). Prvotna zbirka knjig je bila nadomeščena z nakupom zasebne knjižnice znanega prezidenta ZDA Thomasa Jeffersona. Leta 1851 je knjižnico spet do dveh tretjin uničil požar. Preostala zbirka je postala dejanski temelj današnje kongresne knjižnice.

Danes ima kongresna knjižnica več kakor osem in pol milijona knjig in brošur; več kakor enajst milijonov rokopisov; skoraj dva milijona zemljevidov; malo manj kakor milijon glasbenih del in knjig ter veliko število gramofonskih in magnetofonskih posnetkov glasbenih del; dalje ima velike zbirke časopisov, filmov, mikrofilmov in raznih drugih predmetov.

Med listinami te ogromne knjižnice so rokopisi skoraj vseh prezidentov Združenih držav od Georga Washingtona do Franklina D. Roosevelta. Kakor tudi velikih državnikov in političnih osebnosti od Aleksandra Hamiltona, prvega zakladničarja ZDA (ministra financ), do Georga W. Norrisa, znanega republikanskega senatorja iz Nebrasko. Knjižnica ima največjo zbirko knjig in podatkov o letalstvu na svetu. Poseduje tudi veliko kitajsko zbirko in veliko zbirko ruskih knjig in publikacij, ki je v državah izven Sovjetske zveze največja zbirka ruskih tiskov.

Kongresna knjižnica se je povečala zlasti odkar se je leta 1897 preselila iz Kapitola v posebno grafično po-

nekaj vrstak

Zeneva, 20. nov. Poročilo o ekonomskem položaju v Evropi, ki ga je objavila ekonomska komisija OZN za Evropo, pravi, da se bodo zaradi nedavnega porasta cen poslabšali pogoji, v katerih trguje Evropa s prekomorskimi državami.

Pariz, 20. nov. (Tanjug). Predsednik vlade René Pleven je izjavil večeraj v svojem govoru v Saint Briauxu, da bo vlada za kritje primanjkljaja v proračunu razpisala naknadne davke v znesku dveh milijard frankov. Predsednik vlade je razen tega opozoril, da je potreben nov zakon o volilni reformi, ki bi omogočil ustvaritev republikanske večine v parlamentu.

New York, 20. nov. (AFP). Danes je bila končana desetdnevna stavka telefonistov družbe »Western Electric«. Delavci so dosegli povišanje od 10 do 14 centov na uro. Prav tako je bila končana stavka okrog 16.000 telefonistov v državi Michigan.

Sestanek danskih, švedskih in norveških ministrov

Kodanj, 20. nov. (Reuter). V Kodanju se je začel sestanek ministrov za zunanje zadeve in trgovinskih ministrov Norveške, Danske in Švedske, na katerem obravnavajo vprašanje gospodarskega sodelovanja in oskrbovanje Danske z električnim tokom iz Norveške. Tudi skladnost med carinskimi tarifami in skandinavskih državah je na dnevnem redu tega sestanka.

Sovjetska vlada protestira proti izpustitvi Sigemica

Washington, 20. nov. (AFP). Sovjetsko veleposlanstvo je izročilo sinoči ameriškomu znanjenu ministruvno notu, v kateri protestira proti sklepu glavnega štaba generala Mac Arthurja na Japonskem o izpustitvi bivšega japonskega zunanega ministra med vojno Sigemica. Sigemicu je bil po koncu vojne obsojen kot vojni zločinec. Sovjetska protestna nota poudarja, da je Mac Arthurjev sklep »nezakonit«.

Francozi izpraznili utrdbo Ču v Tonkinu

Hanoi, 20. nov. (AFP). Predstavniki francoskega vrhovnega poveljstva v Hanoju je izjavil, da so se francoske čete večeraj umakile iz utrjene postojanke Ču, ki leži 20 km jugozahodno od Fu Long Fuan Ga v Tonkinu.

Obsedno stanje v Boliviji

La Paz, 20. nov. (Reuter). Bolivijska vlada je razglasila obsedno stanje v državi in začela na podlagi izrednih pooblastil zaradi ohranitve javnega reda zapirati zarotnike ter mobilizirati vojsvojo. Ta sklep je vlada sprejela po odkritju zarote, v katero so zapleteni nekateri oficirji in člani tako imenovane bolivijske socialistične falange.

Trgovinski sporazum med ZSSR, Belgijo in Luksemburgom

Brusel, 20. nov. (Reuter). Sovjetska zveza, Belgija in Luksemburg so podpisale trgovinski sporazum, ki velja do 31. maja 1951. Po tem sporazumu bo prišlo do izmenjave blaga v vrednosti 600 do 700 milijonov belgijskih frankov. V zameno za belgijsko blago bo Sovjetska zveza dobavila med drugim tudi 175.000 ton žita.

Epidemija koz v Angliji

London, 20. nov. (AFP). Pretekli teden so zaznamovali v Veliki Britaniji skoraj 8.000 primerov noric. Epidemija je zajela Anglijo in Wales.

ORGANIZACIJSKA VPRAŠANJA OF

Potek zasedanja okrajnega odbora OF

Zasedanje zbora vodi do izvolitve delovnega predsedstva dosedanj sekretariat okrajnega odbora OF. Po izvolitvi delovnega predsedstva se izvolijo še verifikacijska, kandidacijska in volivna komisija, zapisnikar in overovatelji zapisnika.

Delovno predsedstvo predlaga delegatom dnevni red zasedanja. Po poročilu o dosedanjem delu in nalogah OF naj bo diskusija. Da se zasedanje ne zavleče, naj se diskusija prekine in v tem času izvršijo volitve v Okrajni odbor OF. Predlog za Okrajni odbor Fronte predloži zasedanju kandidacijska komisija. Volitve so tajne, volti se z listki. Med nadaljevanjem diskusije naj volivna komisija ugotovi izid volitev, ki ga objavi delegatom po končani diskusiji. Med odmorom se sestane novo izvoljeni okrajni odbor Fronte in izvoli iz svoje sredine Izvršni odbor OF s predsednikom in sekretarjem. Preden zasedanje sprejme sklepe, naj se delegati seznanijo, kdo je bil izvoljen v Izvršni odbor OF.

Iz pisarne IOOF Slovenije.

Nasilje nad našo manjšino v Romuniji

Svoji jezi nad čedalje bolj zavozeno informbirojsko politiko dajejo romunski oblastniki duška z nasiljem nad našo narodno manjšino. Najbolj črtno tiste njene člane, ki so se udeležili osvobodilne vojne in ki imajo tesnejše stike z rojaki v Jugoslaviji.

Nasilje nad našo manjšino ima svoje vzore v Madžarski in Bolgariji, prav tako pa tudi iz dobe predvojnega romunskega fašizma. Iz nekaterih obmejnih vasi so preselili v notranjost države že skoraj vse srbske družine. Začelo se je v vasi Caoš, kjer so izselili najprej tiste prebivalce, ki so sodelovali v osvobodilni borbi.

V Sokolovcu so najprej vse srbske kmete vključili v zadrugo, potem pa so jih nagnali iz zadrug ter jim niso vrnili ne zemlje ne živine in sploh ničesar, kar so prinesli v zadrugo. Ker so ostali brez vsega in so se obračali na oblast, ker niso imeli niti za hrano, so dobili odgovor: »Mullite trava«.

Tudi s tem so si pridobili romunski informbirojski sileves posnemajne nekdanjih fašističnih metod. Vse vaskjer prebiva narodna manjšina, so tako rekoč pod stražo. Obiski iz vasi v vas, tudi tisti po starih narodnih običajih, so prepovedani brez posebnega dovoljenja. Tako dovoljenje je potrebno tudi, če hoče kdo v drugo vas na svatbo ali pa na pogreb.

Da so člani naše narodne manjšine državljanji najnižjega razreda, se vidi tudi pri izpolnjevanju vojaške dolžnosti. Manjšinskih rekrutov ne uvrstijo med redno vojsko, temveč med delavske in kazenske bataljone v katerih so romunski kriminalci. Pač pa gornjo člane narodne manjšine na vsa zborovanja in shode, kjer nastopajo kot govorniki organi državne varnosti, ne službe »asiguranca« in večkrat tudi ruski oficirji, ki na vso moč blatijo Jugoslavijo in njene narode.

Kako poteka prevedba delavcev v mariborskih podjetjih

Akcija za prevedbo delavcev v nove nazive se je v mariborskih tovarnah in podjetjih razmahnila. Komisije imajo povsod dovolj resnega dela in so na naše načine, kako bodo najhitreje, pa kljub temu objektivno, izpolnile svoje odgovorne naloge. V večini podjetij so začeli nekoliko pozneje, kakor je bilo določeno. Skoraj povsod so morali še čakati na dopolnilna pojasnila ali pa na formulirje.

Najboljši so v tovarni »Franc Leskošek« in v Tovarni volnenih in vilgogene izdelkov, kjer nameravajo do 25. novembra že končati prevedbo delavcev. V tovarni »Franc Leskošek« so sprva sicer nekoliko zaostali. Izkazalo se je, da tudi delavci niso bili dovolj poučeni za kaj gre. V nekaterih od delih so se razširile govorice, da bo imela prevedba za posledico znižanje plač in podobno. Zato so bili sklicani ponovni sestanki, na katerih so razjasnili vse, kar je bilo treba. Sedaj teče prevažanje brez večjih težav.

Poleg glavne komisije dela še podkomisija v konstrukcijskem in mehaničnem oddelku. Dopolnilni člani teh stavlajo predloge, ki jih potem s podkomisij zbirajo dokumente in se člani glavne komisije rešujejo. Do 15. novembra so dodelili nove nazive 210 delavcem, od teh ima 150 delavcev odločbe že v rokah. Če bo sindikalna podružnica podprla delo komisij bolj kakor doslej, bo delo kmalu končano. Vsi delavci so poučeni o možnosti priložbe zoper odločbo komisije v osmih dneh, vendar doslej pritožb še ni bilo.

Tudi v tovarni avtomobilov so nekoliko pozno pričeli, ker so čakali na

dopolnilna navodila. Doslej so vročili delavcem 155 odločb, prevedli pa so jih nad 200. Da bi pospešili delo in olajšali delavcem zbiranje dokumentov, so uredili poslovanje zastopnika mestnega ljudskega odbora, ki potrjuje namodelstva za izglubljene dokumente kar v tovarni. Prej so morali delavci z dvema pričama hoditi na mestni ljudski odbor, kar je vzelo mnogo časa. Sodeč po dosedanjem delu komisij, bodo v tovarni avtomobilov prevedli svoje delavce najpozneje do 10. decembra. V železniških delavcih, kjer imajo za prevedbo največ delavcev, so doslej rešili že nad 500 predlogov.

Med podjetji tekstilne industrije prednjači Tovarna volnenih in vilgogene izdelkov, kjer je že polovico delavcev dobila nove nazive. Dnevni izdajo do 60 odločb. Pri tem sodelujejo člani sindikata, partijske organizacije in upravnega odbora. Kljub temu, da morajo komisije reševati vsaj zelo zapletene probleme, ko gre za delavca, ki je v teku dvajsetletne službe menjal nešteto poklicev in strojev, delajo vestno in naglo. Nobenega dvoma ni, da bodo prevedbo končali do 25. novembra, kakor so se zavezali.

Sprejeli so tekmovalne na čast 10. obletnice OF

V počastitev 10. obletnice OF je papirna Večve napovedala tekmovalne vsem papirnicam v Sloveniji. Tekmovalje obsega več točk, med njimi zlasti prostovoljno delo v tovarni in na vasi. Delovni kolektiv v papirnici Radeče je tekmovalje sprejel in v Tednu tehnik pokazal svoj prvi uspeh. V požgano vas Dole pri Litiji, ki je mnogo trpela med narodnoosvobodilno vojno, je v soboto odšla skupina ključavničarjev, kovačev, mehanikov in mizarjev, ki so v enem dnevu popravili mnogo poljskega orožja, naostriili so sekire, žage, krampe, popravili razne verige, kuhinjsko posodo in mnogo drugih najrazličnejših predmetov. Med drugim so popravili tudi okna kmečkih hiš s šipami, ki so jih pripeljali s seboj.

Prostovoljci papirnice Radeče bi imeli lahko še večji uspeh, če bi odborniki krajevnega ljudskega odbora pravočasno, obvestili tudi oddaljene kmete o njihovem prihodu. Op.

Zgleden učiteljski kolektiv

Učiteljski kolektiv na nižji gimnaziji v Vitanju pri Celju je na svojem izrednem sestanku sklenil, da bo v počastitev 10. obletnice OF poleg svoje polne učne obveznosti na gimnaziji poučeval do konca šolskega leta še IV. razred osnovne šole in to brezplačno. Obvezali so se, da bodo do 27. aprila 1951 opremili kemični laboratorij z najpotrebnejšimi kemikalijami. Dalj bodo pobudo za ustanovitev Ljudske univerze ter v njej aktivno sodelovali. R.

Gostovanje znamenitega melhiškega dirigenta

V Beograd je prispel melhiški dirigent in skladatelj Jose Vasquez, ki je direktor simfoničnega orkestra. V četrtek bo dirigiral simfoničnemu orkestru beograjskega radja, pozneje pa bo gostoval tudi v Zagrebu. Dirigent Jose Vasquez, ki je tudi imel najboljše melhiške skladateljske, je letos gostoval z velikimi uspehi v Franciji in Belgiji.

V dolini Mirne dela brigada Bosancev

Pri letošnjih zaključnih melioracijskih delih v dolini Mirne v Istri sodeluje poleg vojakov in domačih brigad posebna brigada iz Livna v Bosni. V brigadi je okoli 100 brigadnikov, ki delajo v dveh skupinah. Prva skupina dela pri asifonua druga pri čiščenju prekopov. Med člani brigade, ki dela v Mirni že dober mesec dni, je več takih, ki so dosegli že tretjič in celo četrtič častni naziv udarnika. Delo, ki bi ga imeli opraviti do 10. decembra, bodo opravili do 10. novembra. —L.

PRED PRAZNIKOM NAŠIH NARODOV VECER NARODNE PESMI NOVINARSKO DRUŠTVO SLOVENIJE PRIREJA KONCERT JUGOSLOVANSKIH NARODNIH PESMI SODELUJEJO: MESANI IN MOSKI ZBOR SLOVENSKE FILHARMONIJE POD VODSTVOM RADA SIMONITITJA, MLADINSKI ZBOR SLOVENSKE FILHARMONIJE POD VODSTVOM AVGUSTA SULIGOJA TER OPERNA SOLISTA RUDOLF FRANCL IN LADKO KOROSEC KONCERT BO V PONEDELJEK 27. NOVEMBRA OB OSMIH ZVEČER V VELIKI UNIONSKI DVORANI

Turnir se je začel z 1. Sgl-f3!

Amsterdam, 12. novembra 1950.
V petek 11. t. m. zvečer je bila v krasnem mestnem muzeju v Amsterdamu slovesna otvoritev šahovskega turnirja, na katerem sodeluje 20 velemoštrov in mojstrov iz 11 držav. V eni izmed dvoran galerije slik so se zbrali številni častni gostje. Otvoritev je opravil amsterdamski župan v svoji tradicionalni svečani obleki. Vsakemu

Samuel Reshevsky

udeležencu je dal v dar lepo Euwejevo knjigo o svetovnem prvenstvu iz leta 1948. V knjigi pa je bila izžrebana številka. Reshevskega ni bilo pri žrebanju, ker od petka zvečer do sobote zvečer z molitvijo praznuje židovsko soboto. Ko je šel Najdorf po svojo številko, so mu škodoželjni tekmeči ključali: »Trinajst, trinajst! In res je v svoje največje zadovoljstvo potegnil številko 13. saj pravi, da je to njegova srečna številka, ki mu je že večkrat pomagala in mu nazadnje tudi na Bledu prinesla prvo mesto. Tokrat pa je bil žreb vsaj za začetek zanj le neugoden. V prvem kolu je moral nastopiti kot črni proti Reshevskemu, se ves razburjen, ker se je morala njegova žena nekaj ur prej nenadoma podvreči težki in nevarni operaciji.

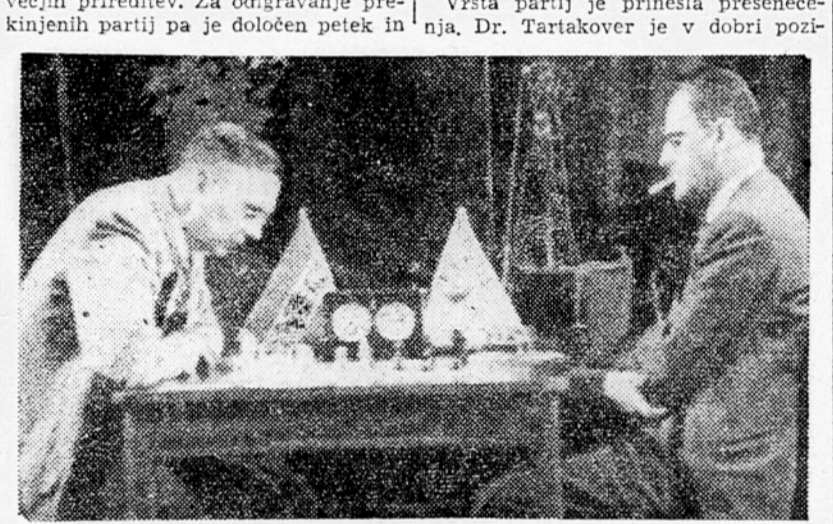
Turnir v Amsterdamu je najmočnejši mednarodni turnir, kar jih je bilo po drugi svetovni vojni. Če seveda iz vzamemo tri oficijelne turnirje za svetovno prvenstvo in pa turnir v Groningenu l. 1946., za katerim pa amsterdamski po splošnem mnenju ne zaostaja mnogo ali celo presega. Manjkajo pač predvsem sovjetski udeleženci — svetovni prvak Botvinnik in ženska svetovna prvakinja Rudenkova sta bila sicer vabljena, pa sta že pred meseci odpovedala. Prav tako sta odpadla Madžara Szabo in Barcza, tako da so vzhodne države zastopane samo z dvema Čehoma. Iz ostalega sveta pa so zbrani približno vsi najmočnejši aktivni mojstri, če iz vzamemo dr. Finea, ki pa zdaj redko igra. Eliskesasa in morda še Argentinca Bolbochana. Med udeleženci, katerih imena so manj znana iz turnirskih borb, najdemo islandskega prvaka Gudmundssona in mojstra Szabadosa, predsednika Italijanske šahovske zveze, ki priraja vsako leto iz lastnih sredstev mednarodne turnirje v Benetkah.

Pričakujejo, da bo glavna zanimivost turnirja borba med Najdorфом in Reshevskim za prvo mesto in s tem tudi za primat v zahodnem svetu. Njun položaj na svetovni ranglisti je približno enak; Najdorf je bil peti na letošnjem turnirju kandidatur za svetovno prvenstvo v Budimpešti. Reshevsky pa četrti na svetovnem prvenstvu l. 1948. Toda Najdorf zadnje čase več igra in dosegla tudi boljše uspehe, na primer na olimpijadi v Dubrovniku je pustil Reshevskega gladko za seboj. Reshevsky pa ima zase drug argument. Kot nekdanji čudežni otrok in na podlagi svojih velikih predvojnih uspehov zahteva — in tudi dobi! — za udeležbo na vsakem turnirju posebni honorar 2000 dolarjev. V tem oziru je prekosil vse šahovske velikeane, vključe-

no svetovne prvake. Poleg tega postavlja posebne pogoje glede igralnega časa, stanovanja, hrane itd. Hranil se na primer strogo po verskih prepisih v posebni židovski restavraciji. Kljub vsemu temu dajejo Najdorfu boljše izgledke kot Reshevskemu, ali pa vsaj pravijo, da bi bil že čas, da Reshevsky z večjim uspehom zopet potrdi svojo nekstraklasno.

Izmed ostalih sta favorita seveda predvsem oba druga udeleženca turnirjev za svetovno prvenstvo, bivši svetovni prvak dr. Euwe in Stahlberg. Za dr. Euweja, ki je na svetovnem prvenstvu l. 1948. slabo igral, pišejo tukajšnji listi, da končno zopet popravi svojo formo. Holandski rojaki vsi navijajo zanj in se nadejajo, da bo kakor v Groningenu na domačih tleh dosegel večji uspeh. Stahlberg je zadnje čase malo igral in je težko oceniti njegovo trenutno formo: v Budimpešti se vsekakor ni dobro odrezal. Dobre izgledke dajejo tudi našemu prvaku Gligoriču, pri čemer omenjajo stalnost njegovih uspehov v zadnjem času, zlasti pa zmagavo v Mar del Platí. Kot tekmeča za nagrada mesta navajajo tukajšnji listi še O'Kellyja, Rossolima, dr. Trifunoviča in tudi mene.

Prireditelji amsterdamskega turnirja so uvedli nekaj važnih organizacijskih novosti. Igralni čas je na primer od 18 do 23. prekinjene partije pa se igrajo že naslednje jutro, in sicer od 10 do 13. Kontrola pri prekinjenih partijah je po podružni uri in 64. potezi, namesto po uri in 56. potezi kakor doslej. Kako se bo ta novost odnesla, bo pokazala praksa. Vsekakor je razdobje med 23. zvečer in 10. zjutraj za večerjo, počitek in analizo tako kratko, da vsem, ki nimajo pomagačev, skoraj onemogoča analizo prekinjenih pozicij. Poleg tega se prekinjene partije igrajo v drugem prostoru, 20 minut vožnje s tramvajem od hotela, kjer vsi udeleženci stanujejo. Popolnoma prost dan je samo vsaka nedelja, ker Nizozemci ob nedeljah ne žele večjih prirediteljev. Za odigravanje prekinjenih partij pa je določen petek in

Vasja Pirč in dr. Euwe sta začela turnir.

je tako ustrezno Reshevskemu, da mu na predvečer sobote ni treba igrati. Igralni prostor je krasna glavna dvorana borze efektov v Amsterdamu, ki ima prostora za več tisoč gledalcev. vse partije se prenašajo na demonstracijske deske, poleg katerih na tablih tudi sproti beležijo poteze. Toda deske žal ne stoji v bližini igralnih miz in gre zato prenos počasi. Tako so gledalci v prvem kolu, ko je nastopila časovna stiska, in so bile partije najbolj napete, skozi ograje navaliли k mizem, in je bilo komaj mogoče vzpostaviti red. Na stenah dvorane vise table, na katere zjutraj na borzi beležijo dnevnice tečaje. Zdaj so obesili še eno tako tablo, na kateri so zapisani naši tečajeji na turnirju. Ko smo se zbrali k pričetku prvega kola, me je čakalo majhno presenečenje. Prav v prvem kolu sem se namreč kot beli srečal z dr. Euwejem. Prireditelji so želeli poudariti slovesnost pričetka na ta način, da je amsterdamski župan D'Alley napravil prvo potezo zame, kot nasprotnika

ciji proti Rossolimu prezrl kvaliteto in se kmalu nato vdal. Na mojster dr. Trifunović je igral na zmagi in je izbral dvorezni antimeranski gambit, ki vedno vodi do zelo ostre igre. V nejasnih zapletih je z njegov nasprotnik, mladi holandski mojster van den Berg zadržal kmata, nato pa osvojil še figur. O'Kelly je nadigral Nizozemca Kramerja, potem pa je prezrl neko kombinacijo in izgubil kmeta. Foltys je kot črni nadigral Pilnika, potem pa tudi prezrl taktičen zaplet. Kottner je proti Stahlbergu dobil kmeta in boljše pozicijo, nato pa dovolil izenačenje in končno prezrl mat v dveh potezah! Težkih napak je bilo v prvem kolu nenavadno mnogo. Edina neborbena partija je bila med Gudmundssonom in Golombekom, ki je hitro končala remi. Tako je začetek pokazal pri nekaterih dobro formo, pri drugih pa negativnost. V 27 dneh turnirja pa eno kolo seveda ne pomeni mnogo in se položaj lahko še ponovno spremeni. Vasja Pirč

„Jugoslovane bo težko premagati“, pravijo angleški nogometni strokovnjaki

Ves evropski, posebno pa angleški tisk živahno komentira tekmo med nogometnimi reprezentanca Jugoslavije in Anglije, ki bo jutri na stadionu Arsenalu v Londonu. Pomembnost in ogromno zanimanje za tekmo se vidi tudi v tem, da so vse vstupnice razprodane že več tednov. Angleški nogometni strokovnjaki letiso zadovoljni z doseženimi rezultati svoje reprezentance, ki je doživela na svetovnem prvenstvu dva nepričakovana poraza: proti ZDA in Španiji, obkramati. Britanci so mnenja, da je njihovo reprezentanco moštvo preživljalo največje krizo prav na svetovnem prvenstvu, zaradi česar takratni nespupne more predstavljati prave vrednosti dejanske kvalitete. Vzrok krize je najbolje pojasnil sekretar angleške nogometne federacije Sir Standly, ki je del

jal, da so imeli Angleži tri leta po vojni odlično moštvo in mnogo uspehov. Potem pa je prišla doba krize — zastoja. To je pričakovano periodični pojav, ko značajna večina državnih reprezentacij doživi zaradi starosti popuščati. Tedaj jih je treba zamenjati z mladimi močmi, kar zahteva mnogo poskusov, potrpežljivosti in iskanka, pri čemer potecje precej dragocnega časa, preden se ustvari dobro reprezentanco moštvo. Anglija je zibelka nogometa. Že leta 1903 so v Sheffieldu ustanovili prvo nogometno moštvo. Kmalu nato so Angleži določili prva nogometna pravila in nogomet je v kratkem času postal angleška ljudska igra. Angleži so bili v nogometu dolgo časa nepremagljivi. Na prvi in drugi olimpijadi, leta 1908 in 1912, so brez večjih težav osvojili prvo mesto in s tem postali neuradni svetovni prvaki. Po prvi svetovni vojni se niso hoteli več boriti z nobenimi evropskimi moštvi, ker so bili prepričani, da na svetu nimajo enakovrednega tekmeča. Rezultat olimpiadi in svetovnemu prvenstvu so se odpovedali. Toda njihovo nenavadno stališče ni moglo obveljati dolgo časa, ker je nogomet v Evropi naglo napredoval. Leta 1929 so gostovali v Madridu, kjer so proti Španski reprezentaciji doživeli nepričakovan in prvi poraz (3:4) v zgodovini svojega nogometa. Ogorčenje angleške športne javnosti je bilo zaradi tega tako veliko, da so glasno zahtevali čimprej povratno tekmo, v kateri jim je uspelo revanširati se z rezultatom 7:1. Od tedaj dalje igrajo Angleži vsako leto z najboljšimi moštvi iz Evrope. Znano je, da Angleži na svojem igrišču se niso izgubili nobene tekme. V 17 mednarodnih tekmah z najboljšimi evropskimi državami, ki so gostovale v Londonu, so bili Angleži vselej zmagovalci. Najbližji zmagi so bili Čehoslovaci in Avstrijci, ki so po dramatični borbi izgubili s tesnim rezultatom, medtem ko sta renomirani reprezentanci Madžarske in Španije doživeli težka poraza 2:5 in 1:7.

Ljubljanski študenti so dobri planinci

Kmalu bo minilo leto od ustanovitve PD Univerza. Obračun doseganega dela bo družstvo podalo na običnem zboru četrte ob 19.30 v velik predavalnici na Grabnu. Tu se bodo člani pogovorili tudi o svojem bodočem delu. Če pogledamo rezultate dosedanje dejavnosti, vidimo, da je družstvo v tem času imelo precej uspehov. Od 500 študentov, vpisanih v soiskem letu 1949-1950, je bilo v Planinskem društvu vključenih 2693, kar znaša 50% vseh študentov. I. realno gimnaziju in TSS, ki sta tudi vključeni v družstvo. Do konca maja je bilo izvršeno 12 izletov s povprečno udeležbo 28 članov. V nadaljnjih mesecih je bil samo 1 množični izlet, ker so bili člani po brigadah, se pripravljali na strokovne izpite in bili na letnem odmoru. Družstvo je imelo tudi dva predavanja. Markarijski odedek je bil 10 dneh markiral 150 km poti. Njegovo delovno področje so bili tereni okoli Mokrica, Krvave peč, Iga, Krma, Zupanove jame, Grosuplja, Turjaka in Kureška.

Odkritje spominske plošče pod Jalovcem

Zelo marljiv je bil alpinistični odedek, ki šteje 23 članov. Doma in drugje je imel 11 predavanj svojih članov, poleg tega pa še 3 predavanja članov drugih odedkov. Povprečna udeležba na 7 tečajih je bila 15 članov. Izmed 425 vzponov sta bila 202 prežalna. Planinsko društvo Univerza je precej truda vložilo v postavitev spominske plošče ponesrečenim tovarštem pod Jalovcem. Za svoj občni zbor je pripravljalo planinski teden s fotomatersko razstavo in razstavo, ki bi kazala delo društva. Kljub vsestranskim prizadevanjem organizatorji niso dobili potrebnega prostora.

Delo PD Univerze je bilo v prvih 11 mesecih obstoja zadovoljivo in je upravičeno upanje, da bodo v bodoče dosegle še boljše uspehe. Delo PD Univerze je bilo v prvih 11 mesecih obstoja zadovoljivo in je upravičeno upanje, da bodo v bodoče dosegle še boljše uspehe.

Jesenski kros ljubljanske garnizije

V nedeljo je bil v Ljubljani jesenski kros ljublj. garnizije. Tekmovanja se je udeležilo 3100 tekmovalcev. Proga je bila dolga 1500 m, razen za starejše tekmovalce, ki so tekli 1000 m. Med vojski in rodenci vojnih sol je zmagal vojni študent Djurdjevič s časom 5:55 pred svojima tovarišema Birso 5:58 in Kramerjem 6:05. Od oficirjev je zasedel prvo mesto major Erbežnik s časom 5:31, drugi je bil podporočnik Mihčević, tretji pa podporočnik Jordanovski s časom 6:16. Najboljši tekmovalac med podčastniki je bil starejši vodnik Dimić, ki je 1500 m pretekel v 6 minutah, drugi je bil starejši vodnik Rajč s časom 6:24, tretji pa starejši vodnik Urih s časom 6:41. Povprečen rezultat tekmovalcev na 1500 m je bil 7 minut in 10 sekund.

V skupini starejših je bila huda borba za prvo mesto med Galovičem in Vukmirovicem. Zmagal je major Galovič s časom 3:36, drugi je bil major Vukmirovič s časom 3:41, tretji pa poročnik Čušojvič s časom 4:04. Povprečen čas tekmovalcev na 1000 m je bil 4 minute in 25 sekund.

Drobne zanimivosti

Zvezna športska stavdnica za razne športske prireditve v vsej državi bo začela z delom 26. novembra. Podobne stavdnice imajo skoraj že v vseh evropskih državah. Namiznotenški dvoboj med Domom JA in Borcem, ki sta vsak postavila po dve moštvi, se je končal neodločeno 9:9. Srečanje prvih moštev so odločili v svojo korist tekmovalci Borca v razmerju 5:4, izid tekmovalcev drugih ekip pa je bil 5:4 za armada.

Boksarji »Partizana« na Regl premagali reprezentanco Radnika 15:1.

S A H Maribor : Ljubljana na 200 deskah

V Mariboru bo 29. novembra šahovski dvoboj med najboljšimi šahisti Ljubljanske in Mariborske oblasti na 200 deskah. V tej množični prireditvi bodo sodelovali tudi mladinci, pionirji in ženske.

S seboj nosita najpotrebnejšo opremo, praktično montirano na ogrodju kolesa, ki tako obteženo tehta okoli 30 kg. Dnevno prevoznata približno 80 km. S seboj imata tudi fotoaparati in dnevniki, v katerih beležita vtiške s svojega dolgega potovanja.

Mojster Janošević bo igral danes ob 14. šahovskem domu v Ljubljani slepo simultanko z 10 nasprotniki.

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Gene Kranjc. Uredništvo in uprava, Ljubljana, Anafjeva ulica 5, telefon 35-22 do 35-25, telefon uprave za Ljubljanske naročnike izven Ljubljane 38-32, telefon oglaševalskega oddelka 801-9022. Tekoči račun pri Narodni banki, Ljubljana, št. 1112. Poštna plačana v gotovini. — Četrtniška naročnina 13 din, polletna 270 din, celoletna 540 din. — Slovenski poročevalec izhaja vsak dan razen ob nedeljah in praznikih.

Ivo Pirkovič: Bilo je pod Gorjanci V PASTI LASTNE BODEČE ŽICE

Pater prior Mario Trampuš je bil od tiste noči, ko se je ob grmenju vsega divizijskega orožja na smrt prestrašen skrli, plah in nemiren. Neke noči je ukazal zapreči kočijo in ga je vzela noč, z njemu zvestim redovnim bratom, ki je bil prvi pobegnul s Starega gradu in ki so ga partizani dolžili izdatje. Redovna družina se je vzemirila kakor čebelini panj brez matice. Usmiljeni bratje so zapuščali delo, postajali po hodnikih in si, stike glave, skrivaj šepetali. Predstojnik je pobegnil. nDa bi ga le več ne bilo nazaj.« so se na glas radovali tisti redovniki, ki so okupatorja mrzili; priorejvi pa so po klapani tavali okrog, osramočeni. da jih je redovni predstojnik povrhu še openil dragocene cerkvene posode in mašnih plaščev ter zalog gnjati. bele moke, pšenicega zdroba in podobnih zemeljskih blagrov, ki so v tistih trdih časih postajali redka in iskana stvar. Ko pa se je prior po tednu dni vrnil brez kelihov, plaščev in gnjati, smo razumeli, da se šele pripravlja na vse možnosti, meneč, da je pravičnejše, da openi redovne sobrate on, kot pa da bi jih uporniki, če vdro v mesto. Leto in pol pozneje so se tudi Nemci sklicevali na tako aprentivno pravno filozofijo, ko so kmotom v svetokriških krajih plenili živino, govoreč, da delajo tako le, da govedo ne pride v roke abanditome. Bitka za železnico je v tednih, ko je šla pomlad v poletje, postajala vedno hušja, vedno bolj zagrizena. V tej edini stvari Italijani namreč niso smeli popustiti, če si niso hoteli v naših krajih podpisati vojaškega poloma. Da bi olajšali obrambo železnice, so začeli ob njej sekati tri sto metrov širok pas gozdov. Toda bilo je očito, da je bila to bolj strategija razočaranih laskih lesnih prekupčevalcev, kakor pa divizijskih ali armadnih častnikov, oziroma, da je bila to strategija vojaških častnikov v zasebni službi lesnih prekupčevalcev, ki so jim splahnele silne sanje o bogastvu naših gozdov. Saj se ni pritisk upornikov na okleščeno železniško progno v resnici nič zmanjšal; saj so to nevarno zanjko blokade našega mesta uporniki tudi po sečni od dne do dne huje zategovali. Brzovjavne napeljave ob železniškem tiru so partizani uočili že zgodaj poleti in so se Italijani zaman trudili, da bi jih popravili. Od takrat niso Italijani nikoli natančno vedeli, kje so njihovi vlaki, ali vozijo ali leže morda že uničeni na tiru. Nenehoma so morali po njih poizvedovati, jih iskati in njihove odhode in prihode javljati s počasnimi sli. Vlaki, ki so prej vozili iz Ljubljane do našega mesta tri ure, so že maja meseca potrebovali tudi po dvanajst ur, če je bil tir sicer dober in jih partizani niso napadali. Vsak čas pa se je zgodilo, da so vlaki obtičali iztrjeni ali uničeni in se je takrat ves promet zagajil, dokler se Italijanom z velikimi vojaškimi in tehničnimi napori ni posrečilo ruševin odstraniti, in tir popraviti — za nekaj dni. To je bil velik doprinos upornikov k skupni stvari zaveznikov, da sovažnik ni mogel dovolj naglo premikati svoje vojske na ogrožena boljšča niti vojsko dovolj hitro oskrbovati z orožjem, hrano in tekočim gorivom. Cisternskih vlakov, včasih po cele tede nismo videli. O bitki za železnico in njenih nasledkih za naše obkoljeno mesto v juniju (leta 1942) imam nekaj skromnih beležek: V noči od petega na šteti junij so partizanske zasede uničile vlak in je bila bršljinska postaja teden dni tiha in samotna. Neke ob tiru sta ležali dve lokomotivi in je minilo teden dni, da so ju spet pod ognjem upornikov Italijani utegnili odstraniti in tir spet odpreti prometu. Devetega junija je pri Mirni peči, kjer so bili neprestani boji za železnico, padel brigadir naše straže in je karabinjer, ki nam je novico prinesel, menil, da bodo Italijani za masčevanje najbrž zažgali Mirno pec. Tiste dni so partizani tudi na Pokolpju uničili želez-

nški most in vlakov tudi s Hrvaške ni bilo. Bili smo odrezani od sveta. Okupatorjevi vojski je pretel glad. Italijani so zasegli vse zaloge živeča, ki so ga trgovci nameravali razdeliti meščanom na karte. Po vsem mestu so pograbili tudi zaloge usnja in so usnarji svoje prazne prodajalnice zaprli. Tobaka je zmanjkovalo. Stiska mesta je postala neznosna, ko so partizani zaprli še stopiški vodovod in vzeli elektriko, ki smo jo dobivali iz lukenjskega gradu. Gospodinje so se s škafi in vedri drenjale pri malem studencu pod Kastelevo hišo v Kandiji, studentke pa ni mogel dajati vsem dovolj vode. S Krke so Italijani vlačili čolne na levi breg in jih koptili na živinskem sejnišču na Loku, da bi uporniki ne vdrli v mesto čez reko. Italijani so bili prepričani, da pripravljajo partizani splošen napad na mesto. Ozračje v dolenski prestolnici je postajalo zadušljivo. Ilegalno delo je bilo vse težje in težje. Okupator je vedno bolj spoznaval mesto, služiti pa so mu začeli tudi prvi ovađuhi. Eden teh, štacunar, stavbni mojster in predsednik šentpeterske Katoliške akcije, Franc Rataj, ki je v gosposki sobi naše bolnišnice pestoval dvakrat prestreljeno roko, je prežal na sumljive ljudi, ki bi utegnili biti kurirji. Partijski okrožni komite in okrožni odbor Osvoobodilne fronte, ki sta se v obkoljenem mestu vedno teže gibala, sta se konec prvega tedna v juniju umaknila iz mesta. Mestni revolucionarni odbor pa se je zakonspiriral globlje v podzemlje. Prvi vlak, ki se je prebil v naše mesto po tednu dni, kar so partizani uničili dva stroja, nam je pripeljal zlovesč oklic novega ljubljanskega župana, generala Leona Rupnika. Osemnajstega junija je železniški promet obtical znova za dva dni. Italijani so tir popravili za — en dan in smo bili nato zopet tri dni odrezani od sveta. Takrat so Italijani prepovedali vsako kroženje in postajanje na prostem polju v širini enake kilometra na obeh straneh vseh železniških prog pokrajino v urah nočne prometne zapore in so zapretili, da bodo uporabili orožje brez kakršnega koli opozorila ali pozivaa. V tej sovražnikovi nakani pa smo videli le malo vojaške modrosli, zakaj

S kolesom okoli sveta

Včeraj popoldne sta vtila skoraj iz Ljubljano, na poti okoli sveta, francoska študent Jacques Christophe in Alain Bercault. Pot ju bo vodila preko Zagreba, Beograda, Sofije, Soluna, Aten, Smirne v Sirijo in Libanon, skozi Irak in dalje preko otoka Ceylona v Avstralijo. Od tam bo nasledoval njuna pot v Južno in Severno Ameriko. — Mlada popotnika upata, da bosta za božič 1952 že v Parizu. S seboj nosita najpotrebnejšo opremo, praktično montirano na ogrodju kolesa, ki tako obteženo tehta okoli 30 kg. Dnevno prevoznata približno 80 km. S seboj imata tudi fotoaparati in dnevniki, v katerih beležita vtiške s svojega dolgega potovanja. zoper partizane, ki so napadali železnico, so Italijani že dotlej uporabili orožje brez kakršnega koli opozorila ali pozivaa. Zato smo menili, da je bila ta odlicitev okupatorju le nov izgovor za neodgovorno množično strahovanje podjarmljene dežele. Pred koncem meseca je v rastoči stiski vstal pred Italijani v mestu nov strah: blizal se je Vidov dan, ki je bil v stari Jugoslaviji državen praznik. Italijani si o njegovem pomenu niso bili povsem na jasnem, toda rodoljubi, ki jim pride vse prav, ga utegnejo na kak razbojniški način praznovati. Ze jenesi so uživali Lahi strah pred ponovitvijo sicilskih večernic ali krvice sentjernejske noci. Zgodovina se tolikokrat ponovi, vrag vedi. Poveljnik mesta je svoje dožnosni predal namestniku in nemudoma odpotoval na kratek odopusta. Namestnik si je hitel iskati novega namestnika in je tudi on zbežal-seveda na odopusta. Beg poveljnikov je rodil preplah. Vojaško čast komandanta mesta so si podajali iz rok v roke. Naša poročila so govorila, da so takrat štirje višji italijanski častniki Soške divizije iz strahu pred neznanom nevarnostjo Vidovega dne drug za drugim hiteli na odopusta in da je šele peti ostal na odgovornem mestu. Medtem so uporniki namreč spet porušili železnico in so bili dopusti ukinjeni. Na Vidovo smo bili obkoljeni že četrti dan. Italijane so oskrbovali po zraku; letala so nad Bršljinom odmetavala tudi pošto. Trg je bil prazen. Kmetci ni bilo s pridelki v mesto in so meščani, oprtani z nahrbtniki, v procesijah odhajali v svobodno republiko upornikov, po stopiško solato in pozne brusnične črešnje, ki so takrat dozorevale, in vrag vedi po kaj še. Saj je skoraj vsakdo imel koga v gozdovih. Majhni in nekam krotki Italijani so v svoji neobkoljenosti sramoto morali pogoltniti. Tisti poletni dnevi so bili za Italijane v našem mestu najmračnejši in v vsem času njihove okupacije najmanj slavni. Oholi napisl »Roma doma — Rim krotiš, ki jih je zavzel nad lahko zmagal, okupator v začetku še ves osabeč pisal po zidovih mestnih hiš, so se spzemenili v pavil-hovsko šalo.

